

Universitätsbibliothek Paderborn

**Theses Historico-Theologicae In quibus expenditur an
verè dicatur: Lovanienses sunt condemnati per Decretum
SS. Domini Nostri Innocentii XI. Proscribentis LXV.
Articulos?**

Huygens, Gommarus

Lovanii, [1683?]

Conclusio Octava. Natura quatuor primarum Propositionum potissimum ut
relicens in ipsarum generali principio de usu Probabilium, non sapit
doctrinam Lovaniensium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40472

sionem alienam minus probabilem, fateatur, inquam, hoc, si verum sit quod qui ex prefatorum opinione procedunt, existimantes sibi licitum esse sequi opinionem etiam minus probabilem, sequuntur practicè propriam opinionem; adeoque non alienam; item quod probabiliorem, adeoque non minus probabilem. Ex quibus omnibus consecrarium videtur, uti, juxta hunc Authorem, licitum est sequi opinionem probabilem minus tutam, dummodo ea quam in praxi amplectitur sit sua opinio, ita quoque licet sequi minus probabilem & minus tutam alienam, modò opinionem, quae hoc licere afferit, fecerit suam, id est, modò existimet licitum sequi opinionem alienam minus probabilem minus tutam. Tria nunc Lectori examinanda relinquo. Primum an hinc non sit consecrarium quod quilibet author cuiuslibet 65. Propositionum, sine peccato fuerit in praxi secutus suam opinionem probabilem, ut vocant? Secundum: an consecrarium non sit quod sine peccato egerit contrà propriam opinionem, quisquis sibi persuaserit etiam ita sibi licere? Tertium: an haec consistant cum verbis SS. D. N. Innocentii XI. condemnantis 65. propositiones ut scandalosæ & in praxi perniciose, non quia tales fecit ipsa prohibitio, sed quia antè erant scandalosæ & in praxi perniciose. Haec occasione unius Authoris Belgæ qui citatur velut contrarius secundæ inter condemnatas. Alter verbo conscientia petit primo: an unius opinio communi preferri possit in iis quæ etiam sunt juris Divini? Respondeo, inquit cum Sanchez, Bressero & aliis affirmativè, si singularis illa opinio bene fundata sit. Petit secundò an excusatetur à peccato qui sequitur opinionem unius Doctoris absque eo quod eam expendat & postea reperit falsam? Responsio ait est affirmativa: His adde alia sequentia ab eodem asserta: quando quis alienam opinionem putat falsam ex intrinsecis principiis, seu ex vi rationis, potest nihilominus in operando illam amplecti captivando intellectum in obsequium autoritatis Doctorum, qui eam tradunt, credendo quod probabile sit, quamvis tale ipso non appareat: ergo secundum hunc omnes 65. Propositiones erant in praxi securæ, cum tamen Pontifex illas proscribat, quia erant scandalosæ & in praxi perniciose. Frustrè ergo contrà secundam condemnatam allegatur hic Author, cum per doctrinam generalem de licto usu probabilium, securum faciat Judicem judicautem secundum opinionem minus probabilem. Hinc idem ille conformiter ad suum principium generale in terminis, ut aiunt, dicit: Probabile etiam est, posse judicem secundum minus probabilem judicare. Ratio, inquit, est quia nec temere nec imprudenter agit, utpotè quia ratione probabili dicitur, eo enim ipso quo opinio est probabilis, est conformis recte rationi, & consequenter potest eam sequi in judicando. Nec obstat quod altera opinio sit probabilius, & consequenter conformior recte rationi, & ideo potius secundum eam judicandum erit, quia sicuti in mediis ordinatis ad salutem, nemo tenetur eligere, secluso voto, aut juramento, quod melius & securius est, ita in sequendis Doctorum sententiis non tenemur eligere meliorem, &c. Videt hinc Lector qualia sint argumenta quibus Adversarii conati fuerint impedire ne quatuor illæ primæ Propositiones proscripterentur: quamque sit imbecillum ut impeditatnr condemnatio ad instantiam Lovaniensem, quod Belgæ certæ propositionis contrarium teneant in particulari ac directè, cum ejusmodi propositionem (quod sexcenties faciunt Casuistæ) teneant per principium reflexum, id est, per generale principium de sententia probabili, veluti morum regula.

CONCLUSIO OCTAVA.

Natura quatuor primarum Propositionum potissimum ut relucens in ipsarum generali principio de usu Probabilium, non sapit doctrinam Lovaniensem.

Quisquis in aliquali luce intuetur quatuor primas Propositiones, videt in illis insigne nem morum relaxationem, id est ingentia cupiditatum fomenta. Quid enim nisi cupiditas impellere potest ut juxta primam sentias materiam aut formam probabilem, adeoque

adèò que incertam certæ præeligidam? Necessum enim est, ut ejusmodi præelectio Sacramentis ac eorum auctori ob periculum invaliditatis certam adferat irreverentiam; proximo autem nocumentum saltem incertum, quorum neutrum, dum abest necessitas, nisi ex terrenâ cupiditate admitti potest. Igitur non nisi meram laxitatem continet prima inter condemnatas. Magis manifestum, ac prorsus intolerabilem complectitur secunda, quæ Judici potestatem facit; ut pro illo judicer, cuius jus est minus probabile; illum verò condemnet, pro quo novit stare jus magis probabile: siquidem hoc pacto justum pronuntiatur, ut justitiae Vindex pro illo judicer, cui favere lubet. Adeò namque pauca ac levia ad probabilitatem hodie laxitatum patronis sufficiunt, ut poene impossibile sit probabilitatem hodiernam alicui colligantum unquam deesse. Fieri proinde vix potest, ut Judicis cupiditati juxta hanc quidem propositionem unquam deficiat justa ratio favendi cui vult. Blanditur etiam carnalibus affectibus eorum omnium, qui apud ipsos Judices amicitia, auctoritate ac potestate aliquâ in re etiam ipsis vicissim favendi valere noscuntur. Mirum quantum hæc sententia exaltet viros quos hodie doctos & probos vocant: ubi enim hi ex libro alicujus Casuistæ, vel è magno illo juris oceano, sententiam aliquam, quam probabilem vocant, produixerint, aut ipsimet novam cuderint, dummodo judicem sibi devotum habeant, poterunt utriusvis colligantium pro suæ ambitionis, avaritiae, alteriusve affectus libidine, condemnationem procurare, nequidquam reclamante jure quantumvis probabiliori, illius quem condemnatum volunt. Reges quoque ac principes pro illorum ac sua cupiditate pari jure vel potius pari injuriâ, in quam maluerint partem flectere poterunt. Certè non sapiunt hæc doctrinam Lovaniensium, qui cupiditati nihil; sed charitati Dei ac Proximi totum; nihil affectui carnali, at totum dilectioni justitiae tribuendum esse sentiunt ac docent. Pariter ostendendum esset; iterum singulatim, quod 3. & 4. inter condemnatas nihil habeant de naturâ & indole doctrinæ Lovaniensis. Id, inquam, ostendendum esset, nisi utilius foret harum quatuor Propositionum, quæ omnes probabilitate nituntur, laxitatem cupiditatisque favorem ostendere in ipsa omnium radice, id est, in generali principio de licito usu sententiae probabilis; hoc scilicet: *licitum est sequi opinionem modò sit probabilis.* Porro veluti morum regulam statuunt hoc principium, cuius naturam ac indolem nunc indagamus, ut vel hinc quivis dijudicare valeat, an quatuor primæ inter condemnatas ex illo principio pullulantes, redoleant doctrinam Lovaniensem, id est, an principium istud laxitati an rigori faveat, quidve horum in illas propositiones derivaverint. Laxitati favere evincit triplex qualitas istius principii sive Regulæ: nimis quod sit regula sive mensura incerta; quod flexilis ad cupiditatem utentis, 3. quod multas laxitates produixerit & plures aliunde productas confirmet. Regula ista incerta est ratione extensionis, nam plerique restrinquent ad probabilia in quibus velut absolutè licitum sive Legi non contrarium quidpiam defendit: latius extenderunt illi qui non illicitum pronuntiarunt sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti relicta tutori &c. ut habet prima; quam extensionem non paucis placuisse testantur Adversarii in Specimine. Incerta est ista regula rursus ratione extensionis, quia plerique extendunt etiam ad minus probabilem, nonnulli insuper ad opinionem alienam contra propriam: quidam è contrâ restringunt ad propriam. Reperiuntur etiam qui ad probabilem. Præterea alia ratione ostenditur incertitudo istius regulæ, dum aliqui plures, alii pauciores Auctores requirunt ad probabilitatem. Siquidem multis sufficit vir unus, quem probum ac doctum vocant, alii desiderant plures. Insuper regula ista incertitudinem habet, ratione ponderis quod habere debet auctor gravis, nescitur enim quantum ponderis ad istud requiratur & sufficiat: præterea habet incertitudinem ratione ponderantis; siquidem aliter Lovanienses, aliter eorum Adversarii hunc illumye virum, quem gravem vocant, ponderabunt. Aliter etiam humilis,

humilis , aliter ambitiosus ponderabit rationes , quibus restrictiones mentales stabiluntur juxta 28. Aliter rursus vir justus , aliter injustus ponderabit argumenta quibus furtæ excusantur juxta 30. 37. 38. item usuræ secundum 40. 41. 42. & Simonia quam defendit 48. Denique quid nisi incertitudinem adfert ista regula , quatenus ultimè resolvitur in auctoritatem gravem & gravem rationem : etenim ratio gravis dicitur quæ movet virum gravem , & vicißim vir gravis , qui non movetur nisi ratione gravi , idque per merum circulum , qui incertitudine , obscuritate & tenebris omnia involvit. Veniamus nunc ad secundam regulæ istius qualitatem : dicimus esse flexibilem ad cupiditatem utentis , idque probamus ratione & propriâ Adversariorum confessione : ratione quia probabilitas nascitur & dependet ex ignorantia , hæc ex cupiditate & peccato ; atque ita sicut ex ignorantia facile quis judicat illud sibi esse licitum quod suæ cupiditati est conforme , ita quoque ex probabilitate ; ut propterea dubitandum non sit , quin homines vitiosi pro virtutum varietate , singulos comparando ad propositiones expressas in Decreto Innocentii XI. promptissimè judicaverint sibi licere , quod secundum eujusque cupiditatem , per opiniones illas licitum afferitur. Quod propriam Adversariorum confessionem attinet , nihil ipsis familiarius , quâm legem Divinam , etiam naturalem , ubi humanæ corruptioni durior videatur , emollire , restringere , alterare , convellere &c. dicendo quod aliâs non sit satis conformis humanae infirmitati , id est , corruptioni ex peccato progenita. Pater in multis Auctòribus illarum opinionum quas Alexander VII. & Innocent. XI. condemnarunt. Supereft ut de tertia dictæ regulæ qualitate nunc agamus : *Multas laxitates regula illa produxit* : nam ubi semel in animum admiseris tutum vel securum esse quidquid est probabile , ubi præterea , ut fieri solet in omnibus qui Theologie tradendæ se se idoneos profitentur , te ipsum viris doctis ac probis annumeraveris , dicta regula te impellat ut in omni qua potes materia novas sententias probabiles producere ac multiplicare non desinas. Facies hoc quidem sine timore : omnes enim illæ sententiae , sive veræ , sive false fuerint , tuo judicio erunt in praxi tutæ & securæ ; quin imo facies cum ipse successus & fructus maximî : nam quæ ante fieri non poterant nisi culpabiliter , probabilitatis beneficio secundum te securè & absque peccato posthac exerceri poterunt. Quod attinet posteriorem partem tertiae qualitatis istius regulæ , quod nimirum regula illa plures laxitates aliunde quâm à se productas , ipsa nihilominus confirmet , clariùs est quâm ut probatione egeat : quandoquidem principium istud indefinite pronuntiet licitum esse sequi opinionem , modò sit probabilis , saltem dum quidpiam absolute licitum sive legi non contrarium defenditur : imò per principium , ut aiunt , reflexum hoc pacto tuas quodammodo facies omnes opiniones alienas probabiles : hinc etsi quidam regulam restringant ad opinionem propriam , tamen nolunt condemnare illos qui ex preformata opinione alienam etiam minus probabilem sequuntur , hi enim eo ipso per reflexum judicium sequuntur practicè propriam opinionem. Clarum hinc est illos , dum regulam istam ad sequelam opinionis propriæ limitant , verbis potius quâm re ipsa ab aliis limitationem illam non adhibentibus , recedere. Idem dicendum de illis ipsis , quatenus regulam insuper limitandam putant ad sequelam opinionis probabilioris , sed unâ afferunt quod eo ipso quod quis aliqui propositioni assensum præbet censet probabiliorum omnibus spectatis. Consectarium hinc est , etiam secundum illos qui istum in modum regulam illam ad sequelam opinionis propriæ & probabilioris restringunt , propositiones per Decretum Innocentii XI. condemnatas , fuisse ante earum condemnationem in praxi tutas & securas , imprimis respectu eorum quorum propriæ loquendo erant illæ opiniones , deinde etiam respectu aliorum , qui ex opinione preformata processerunt , existimantes sibi licitum esse sequi opinionem alienam , etiam minus probabilem : cum tamen ex eodem Decreto constet etiam tunc fuisse scandalosas & in praxi perniciosas. Porrò qui in Thesibus duodecimâ Julii defensis dixit : *Certum tenet*

*& incertum dimittis, ubi conscientiam tibi formas ex opinions certò & practicè probabili, quæ
naturæ motivò secundum se quidem fallibili sed gravi, ex quali vir prudens & consideratus in
rebus magni momenti concludere solet: hinc grave non est simpliciter nisi quod perennis pro rei gra-
vitate omnibus tale manet. Qui haec dixit primo intuitu non videtur debere admittere
quod propositiones per Innocentium XI. condemnatae autem fuerint tutæ & securæ tum
illarum authoribus tum sequacibus. Verum cum idem ille verbis citatis subjungat: si vis
hanc vocare moraliter certam, non negabo; si vis probabilitatem dicere, non repugno; nam sua
cuique opinio est probabilior, ipsi expendendum relinquimus, quomodo negabit quod Au-
ctoribus 65. Propositionum sua cuique opinio non solum probabilior, sed etiam mora-
litter certa fuerit; item, quod sequacibus illorum sua cuique opinio (quâ nimur opinio-
nabatur licitum esse illos Authores sequi) non solum probabilior, sed etiam moraliter
certa fuerit, adeoque tuta & in praxi secura. Hinc statue quam parvi faciendum quod
harum Thesum Auctor regulam limitet ad certò & practicè probabile, nisi ostenderit ex
doctrina sua consecutarium non esse, quod sua cuique opinio sit certò & practice proba-
bilis, adeoque secundum illum practicè tuta ac secura. Non evades etiam incommoda
haud parum similia allegatis, si practicè probabile, practicè certum dixeris, et si ad probabi-
litatem non modo unicum Auctorem, sed plures; imo et si notabilem numerum, eorum
quos probos & doctos vocant requisieris. Etenim talem ejusmodi virorum numerum sibi
suffragantem habuerunt propositiones multæ inter 65. quin etiam aliquæ earum, quæ
præ multis aliis sunt magis scandalose & in praxi magis perniciose. Ex. gr. secunda de Ju-
dice & 26. de restrictionibus mentalibus. Præterea quid aliud est dicere practicè proba-
bile est practicè certum, nisi practicè incertum est practicè certum: omne namque probable
cum de veritate & falsitate ejus non constet, est incertum; ut proinde pari jure non homo
diceretur homo quô practicè probabile, practicè certum. Latet ergo hic iterum insignis laxi-
tas, dum practicè probabile generatim pronuntiatur practicè certum: siquidem hoc
pacto tam multa tamque notabilia, quæ non sunt certò legi Dei conformia, dicuntur
certò esse conformia: imo tam multa quæ uni legi Dei in quam probabiliter impingunt,
fortassis sunt contraria, quæque alteri ejus legi, nimur ejusmodi periculum vetanti,
certò sunt contraria, dicuntur absolute legi Dei esse conformia. Quæ omnes laxitates
non modo doctrinam Lovaniensem non sapiunt, sed illi positivè adversantur, dum
schola Lovaniensis veluti principia tradit, imprimis nunquam ex ignorantia, ac multò
minùs unquam ex probabilitate sine omni culpa agi-contrà jus naturæ. Alterum princi-
pium constanter tradit eadem schola, peccari contrà conscientiam, nisi certum incerto,
adeoque quod certò licitum est, probabiliter tantum lictio præferatur. Denique Lova-
nienses dicunt rursus contrà conscientiam agi dum in probabilibus, utpote in dubiis ac
incertis, non eligitur quod tutius appetat. Quæ Lovaniensem principia, ut latius
ostensum in Thesibus nostris de Opinione Probabili, omnino destruunt yaustum illud Ad-
versariorum principium de licto usu sententiae probabilis, ac proinde etiam quatuor
primas propositiones condemnatas, quatenus istius principii veritatem præsupponunt, a
cique velut fundamento superstruuntur.*

CONCLUSIO NONA.

*Ex Adversariorum conatibus, & ipsa Propositionum natura ostenditur, quod in
quintâ, sextâ & septimâ Lovanienses non sint condemnati.*

*Q*uinta haec est. An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita eli-
ceret? Condemnare non audemus. Sexta ita sonat. Probabile est, ne singulis quidem ri-
gorose quinquenniis per se obligare praeceptum charitatis erga Deum. Septima sic habet. Tunc so-
lum